

Kasten mümini öldürenin hükmü ve tevbesi

Nisa suresi 93. ayette şöyle buyrulmuş:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا

وَوَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

“Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde ebedî olarak kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap ve lanet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.” (Nisa 93)

Ayet-i kerimede kasten bir mümini öldüren kimsenin cehennemde ebedî kalacağı bildirilmektedir. Hâlbuki cehennemde ebedî kalmak kâfirlere mahsustur. Öyleyse kasten adam öldüren kimse kâfir mi olur? Eğer katil kâfir değilse nasıl ebedî cehennemde kalacaktır? Eğer adam öldürmek kişiyi dinden çıkarıyorsa, o halde diğer büyük günahlar da insanı kâfir yapmaz mı? Bu soruların tamamının cevabı Kur’ân, hadis ve Ehl-i Sünnet âlimlerinin açıklamalarıyla açıkça ortaya konulmuştur. Şimdi bu meselenin doğru izahını birlikte görelim.

Kasten Öldürmenin Manası

Ayette geçen **“kasten öldürmek”** bir mümini bilerek ve isteyerek, ölümüne sebep olacak bir aletle öldürmektir. Bu; kılıç, kama, tüfek, büyük taş, zehir gibi öldürücü bir araçla yahut benzeri herhangi bir vasıta ile, kişinin ölümünü kastederek yapılan bilerek ve isteyerek öldürme filidir.

Bu Suçun Ahiretteki Cezası

Bir mümini kasten öldüren kimse hakkında âyet-i kerime çok ağır tehditler zikretmektedir. Bu cinayeti işleyen kişi Allah’ın gazabına uğrar; yani Cenâb-ı Hak ondan razı olmaz ve onu cezalandırmayı murad eder. Ayrıca Allah ona lanet etmiş, yani onu rahmetinden uzaklaştırmıştır. Bununla da kalmayıp onun için cehennemde son derece büyük bir azap hazırlanmıştır.

Bununla beraber Ehl-i sünnet âlimlerine göre, mümin olup da böyle büyük bir günah işleyen kimse imanını kaybetmiş sayılmaz. Bu sebeple günahı sebebiyle cehennemde uzun müddet

azap görse bile orada ebedî kalmaz. İman sahibi olduğu için sonunda cehennemden çıkarılır ve imanının karşılığını görür.

Katilin Dünyadaki Cezası

Bir mümini kasten öldüren kimsenin dünya hayatındaki cezası **kısastır**. Kur'ân-ı Kerîm'de bu hüküm şöyle bildirilmiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ

“Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı.”

(Bakara 2/178)

Buna göre bir kimse haksız yere bir mümini kasten öldürdüğünde, dünya hayatında uygulanacak hüküm kısastır; yani öldürülen kişinin hakkı, şer'î hüküm gereğince katilden alınır. Ancak maktulün velileri isterlerse affedebilir veya diyet almayı tercih edebilirler.

Ayetin nüzul sebebi

“Kim bir mümini kasten öldürürse...” âyetinin nüzul sebebi hakkında İbn Cerîr, Cüreyc yoluyla İkrime'den şöyle bir rivayet nakletmiştir:

Mikyes ile Hişâm adında iki kardeş Müslüman olmuşlardı. Bir süre sonra Mikyes, kardeşi Hişâm'ı Benî Neccâr kabilesi arasında öldürülmüş halde buldu ve durumu Rasûlullah'a arz etti. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz Benî Fihr kabilesinden Zübeyr isimli bir sahabiye Benî Neccâr'a gönderdi ve katil biliniyorsa teslim edilmesini, bilinmiyorsa diyet verilmesini emretti. Benî Neccâr katili bilmediklerini söyleyerek Hişâm'ın diyeti olarak Mikyes'e yüz deve verdiler.

Ancak Mikyes daha sonra şeytanın vesvesesine kapıldı ve “Ben kardeşimin diyetini aldım; yine de intikam alayım” diyerek yanındaki Zübeyr'in gafletinden faydalanıp bir taşla başını ezerek onu öldürdü. Daha sonra da İslâm'dan dönerek Mekke'ye kaçtı. Mekke'nin fethi sırasında Rasûlullah Efendimiz bu mürtedin, Kâbe'nin örtüsüne sarılmış olsa bile öldürülmesini emretmiş ve ona eman verilmemiştir. Rivayete göre bu olay üzerine söz konusu âyet nazil olmuştur.

Katilin Tevbesi Kabul Edilir mi?

Kasten bir mümini öldüren kimsenin tevbesinin kabul edilip edilmeyeceği hususunda âlimler arasında iki farklı görüş bulunmaktadır.

Birinci görüş, İbn Abbas'tan (r.a.) rivayet edilen görüştür. Buna göre, bir mümini kasten ve düşmanlıkla öldüren kimsenin tevbesi kabul edilmez. Bu görüş sahipleri, bu suçun

büyükliğini ve Kur'ân'da zikredilen ağır tehdidi esas alarak böyle bir hükme varmışlardır.

İkinci görüş ise âlimlerin çoğunluğuna (cumhura) aittir. Onlara göre kasten adam öldüren kimsenin tevbesi kabul edilir. Çünkü Kur'ân'da Allah Teâlâ'nın, şirk dışında kalan bütün günahları dilediği kimseler için bağışlayabileceği bildirilmiştir. Bu sebeple katil, samimi bir şekilde tevbe edip Allah'a yönelirse Allah Teâlâ'nın onu bağışlaması mümkündür.

Katil Kâfir Olmuş mudur ve Tevbesi Kabul Edilir mi?

Bir mümini kasten öldüren kimsenin cehennem ile tehdit edilmesi, onun kâfir olduğu anlamına gelmez. Ehl-i sünnet âlimlerine göre büyük günah işleyen bir mümin, bu günah sebebiyle dinden çıkmış sayılmaz. Bu nedenle katil, işlediği büyük cinayet sebebiyle ağır bir ilâhî tehdide maruz kalmış olsa da imanını inkâr etmedikçe kâfir olmaz. Âlimlerin çoğunluğu (cumhur), kasten adam öldüren kimsenin tevbesinin kabul edilebileceğini söylemiştir.

Katil Kâfir Olmuş mudur?

1- Öldürmeyi Helâl Saymanın Küfre Sebep Olması

Bir mümini kasten öldüren kimsenin cehennemle tehdit edilmesi, onun mutlaka kâfir olduğu anlamına gelmez. İkrime ve İbn Cüreyc gibi bazı âlimler bu ayetin, bir mümini öldürmeyi **helâl kabul eden kimseler** hakkında olabileceğini söylemişlerdir. Çünkü bir kimse Allah'ın haram kıldığı bir fiili helâl sayarsa küfre düşer ve kâfir olarak öldüğü takdirde cehennemde ebedî kalır. Bu durumda onun cehennemde ebedî kalması, yalnızca cinayetten dolayı değil; haramı helâl saymasından dolayıdır.

2- İmana Düşmanlık Sebebiyle Öldürmenin Hükümü

Bu ayetin hükmü, bir mümini **imanından dolayı öldüren kimse** hakkında da olabilir. Çünkü bir kimse bir mümini sırf imanından dolayı öldürürse, bu fiil sadece bir cinayet değil; aynı zamanda **imana düşmanlık ve imanı küçümseme** anlamına gelir. Böyle bir durumda kişi küfre düşmüş olur. Bu sebeple onun cehennemde ebedî kalması, yalnızca işlediği cinayetten dolayı değil; imana kastetmesi ve imanı tahkir etmesinden dolayıdır. İmana düşmanlık eden ve imanı küçümseyen kimse ise kâfir olur ve cehennemde ebedî kalır.

3- Mümin Katli Hakkında Nazil Olan Âyetin Sebebi

Tefsir âlimlerinin çoğuna göre bu âyet, bir mümini öldüren bir kâfir hakkında nazil olmuştur. Bununla birlikte âyetin hükmü umumidir; haksız yere bir mümini kasten öldüren herkes bu tehdidin kapsamına girer.

Rivayete göre Mikyes ile Hişâm isimli iki kardeş Müslüman olmuşlardı. Bir süre sonra Mikyes, kardeşi Hişâm'ı Benî Neccâr kabilesi arasında öldürülmüş halde buldu ve durumu Peygamber Efendimize bildirdi. Rasûlullah Efendimiz, katil biliniyorsa teslim edilmesini, bilinmiyorsa diyet verilmesini emretti. Katil bulunamayınca kabile, Hişâm'ın diyeti olarak Mikyes'e yüz

deve verdi. Ancak Mikyes daha sonra şeytana uyararak yanındaki elçiyi bir taşla öldürdü, ardından dinden dönerek Mekke'ye kaçtı. Mekke'nin fethi sırasında Rasûlullah Efendimiz bu mürtedin, Kâbe'nin örtüsüne sarılmış olsa bile öldürülmesini emretti. Bu olay üzerine söz konusu âyet nazil olmuştur.

4- Âyetteki Hulûd İfadesinin Anlamı

Âyette geçen خَالِدًا فِيهَا ifadesi her zaman mutlak ebedîlik anlamına gelmez. Çünkü “hulûd” kelimesi Arapçada bazen sonsuzluk değil, **uzun süre kalmak** manasında kullanılır. Nitekim Araplar günler için “havâlid” tabirini kullanırlar. Bu ifade günlerin sonsuza kadar devam edeceğini değil, uzun süre devam eden şeyler olduğunu anlatmak için söylenir.

Eğer âyette “خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا” yani “orada ebedî olarak kalıcı” şeklinde bir ifade kullanılmış olsaydı, bu durumda katilin cehennemde sonsuza kadar kalacağı anlaşılırdı.

Ancak âyette “**ebedâ**” lafzı zikredilmemiş, sadece خَالِدًا فِيهَا denilmiştir. Bu da gösterir ki mümini kasten öldüren kimse cehennemde **ebedî olarak değil, uzun bir süre kalacaktır**. Böylece bu âyet, katilin ve dolayısıyla büyük günah işleyen kimsenin **kâfir olmadığını** da göstermektedir.

5- Furkân Sûresi'nde Katilin Tevbesine Delil

Kur'ân-ı Kerîm'de Furkân sûresinin 68-70. ayetleri, büyük günah işleyen kimselerin tevbesinin kabul edilebileceğini açıkça göstermektedir. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ؟

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

“Onlar ki Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarmazlar; hak bir sebep olmadıkça Allah'ın haram kıldığı canı öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa günahın cezası ile karşılaşır.”

(Furkân 68)

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ؟ مَهَانًا

“Kıyamet günü ona azap kat kat verilir ve orada hor ve hakir olarak kalır.”

(Furkân 69)

Ardından Cenâb-ı Hak şöyle buyurarak tevbe kapısının açık olduğunu bildirmiştir:

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُو۟لَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ
حَسَنَاتٍ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Ancak tevbe edip iman eden ve salih amel işleyenler müstesna. İşte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.”

(Furkân 70)

Bu ayetlerde **şirk, adam öldürme ve zina** gibi en büyük günahlar birlikte zikredilmiş; ardından **tevbe eden kimselerin affedileceği** açıkça ifade edilmiştir. Bu da kasten adam öldüren kimsenin samimi bir tevbe ile Allah'ın affına mazhar olabileceğine delil kabul edilmiştir.

6- Şirk Dışındaki Günahların Affedilebilmesi

Kur'ân-ı Kerîm'de Allah Teâlâ'nın, şirk dışında kalan günahları dilediği kulları için bağışlayabileceği açıkça bildirilmiştir. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ ۗ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

“Şüphesiz ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz; bunun dışında kalan günahları ise dilediği kimse için bağışlar.”

(Nisâ 4/48)

Bu âyet, Allah'a şirk koşma günahı dışında kalan bütün günahların affedilebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla adam öldürme gibi büyük günahlar da bu kapsamda değerlendirilir. Buna göre bir kimse böyle büyük bir günah işlemiş olsa bile, samimi bir tevbe ile Allah'ın affına mazhar olabilir.

7- Yüz Kişiyi Öldüren Adam Hadisi

Buhârî ve Müslim'de rivayet edildiğine göre, İsrâiloğulları zamanında bir adam yüz

kişiyi öldürmüştü. Daha sonra yaptığı bu büyük günahlardan pişman olarak bir âlime gidip tevbe etmesinin mümkün olup olmadığını sordu. Âlim ona, “Senin ile tevbe arasına kim girebilir?” diyerek tevbenin kapısının açık olduğunu söyledi. Ardından ona, günahlarından uzaklaşıp Allah’a ibadet edebileceği salih kimselerin bulunduğu bir beldeye gitmesini tavsiye etti.

Adam bu tavsiyeye uyarak oraya doğru yola çıktı. Ancak yolda iken vefat etti. Bunun üzerine rahmet melekleri ile azap melekleri onun hakkında ihtilaf ettiler. Nihayet Allah Teâlâ’nın hükmü ile rahmet melekleri onu alıp götürdüler. (Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Tevbe 46, 47, 48)

Bu hadise, ne kadar büyük olursa olsun samimi bir tevbenin Allah katında kabul edilebileceğini göstermektedir.

Üstelik bu olay İsrâiloğulları zamanında meydana gelmiştir. Hâlbuki Allah Teâlâ bu ümmete daha geniş bir rahmet ve kolaylık ihsan etmiştir. Ayrıca küfür, katillikten daha büyük bir günahdır. Küfürden tevbe eden kimsenin tevbesi kabul edildiğine göre, adam öldürmek gibi büyük bir günahtan tevbe eden kimsenin affedilmesi evleviyetle mümkündür.

8- İman Sahibi Olan Kimse Cehennemde Ebedî Kalmaz

Kasten bir mümini öldüren kimse çok ağır bir günah işlemiş olur ve bu sebeple cehennemde uzun süre azap görebilir. Ancak kalbinde iman bulunduğu sürece cehennemde ebedî kalmaz. Çünkü Peygamber Efendimiz (s.a.v.), kalbinde zerre kadar iman bulunan kimselerin sonunda cehennemden çıkarılacağını açıkça haber vermiştir. (Buhârî, *Tevhid* 24, 36; Müslim, *İman* 81, 82, 83) Bu hakikat birçok sahabeden rivayet edilmiş ve hadis âlimleri tarafından **mütevattir derecesinde** nakledilmiştir. Dolayısıyla iman sahibi olan bir kimse, ne kadar büyük günah işlemiş olursa olsun, sonunda Allah’ın rahmetiyle cehennemden çıkarılacaktır.

Netice

Bir mümini kasten öldürme meselesi iki farklı şekilde değerlendirilir. Eğer bir kimse bir mümini öldürmeyi **helâl sayarsa** veya onu **imanından dolayı öldürürse**, bu durumda yalnız bir cinayet işlemiş olmaz; aynı zamanda ilâhî hükmü inkâr etmiş ve imana düşmanlık göstermiş olur. Haramı helâl saymak küfür olduğu için böyle bir kimse kâfir olur ve kâfir olarak ölürse cehennemde **ebedî kalır**. Bu ebedî azap, cinayetin kendisinden değil, **küfre düşmesinden** dolaydır.

Buna karşılık, bir kimse öldürmenin haram olduğunu kabul ettiği hâlde **nefsine uyarak** bu cinayeti işlerse, çok büyük bir günah işlemiş olur fakat kâfir olmaz. Ehl-i sünnet âlimlerine göre büyük günah işlemek kişiyi dinden çıkarmaz. Böyle bir kimse **samimi bir şekilde**

tevbe edebilir ve Allah'ın affına mazhar olabilir. Tevbe etmezse Allah dilerse onu affeder, dilerse günahı sebebiyle cehennemde **uzun süre azap görmesine** hükmeder; ancak iman sebebiyle sonunda cehennemden çıkar.

Nisâ 93 Ayetinin Manası ve Katilin Hükümü (Özet)

1- Ayetin Zahiri Tehdidi

- Kur'ân'da, bir mümini kasten öldüren kişinin **cehennemle, Allah'ın gazabı ve lanetiyle tehdit edildiği** bildirilir.
- Bu, cinayetin **ne kadar büyük bir günah olduğunu** göstermek içindir.

2- Büyük Günah Küfür Değildir

- **Ehl-i Sünnet'e göre büyük günah işlemek kişiyi dinden çıkarmaz.**
- Bir mümini öldüren kişi **haram olduğunu kabul ediyorsa kâfir olmaz**, fakat çok büyük bir günah işlemiş olur.

3- Ne Zaman Küfür Olur?

Şu iki durumda kişi küfre düşebilir:

- Öldürmeyi **helâl sayarsa** (Allah'ın hükmünü inkâr etmiş olur).
- Mümini **imanından dolayı öldürürse** (imana düşmanlık sebebiyle).

4- “Ebedî kalma” ifadesinin manası

- Ayette geçen **خَالِدًا فِيهَا** (orada kalıcı) ifadesi her zaman sonsuzluk anlamına gelmez.
- Arapçada bazen **“çok uzun süre kalmak”** manasında da kullanılır.

5- Tevbe Kapısı Açık mı?

- Âlimlerin çoğunluğuna göre **katilin tevbesi kabul edilir.**
- Delil olarak şu ayet gösterilir:

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا

“Ancak tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler müstesna.”

(Furkân 70)

6- Şirk Dışındaki Günahlar Affedilebilir

- Kur'ân şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

“Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz; bunun dışındaki günahları dilediğine bağışlar.”

(Nisâ 48)

7- Büyük Günah İşleyen Müminin Akıbeti

- Katil **tevbe ederse Allah affedebilir.**
- Tevbe etmeden ölürse **cehennemde uzun süre azap görebilir.**
- Fakat **kalbinde iman varsa ebedî kalmaz**, sonunda cehennemden çıkar.

Netice:

- Bir mümini kasten öldürmek **çok büyük bir günahdır.**
- Ancak **haramı helâl saymadıkça kişi kâfir olmaz.**
- Tevbe edebilir; etmezse cehennemde azap görse bile **iman sebebiyle ebedî kalmaz.**